

2 КЕРОВАНА ГНУЧКІСТЬ
Українська гривня під атакою російських ІПСО

4 ГОРЛІВСЬКА «ДІАСПОРА»
Як родина викладачів-переселенців відстоює свій інститут та планує повернення

5 ДЕРЖАВА – ЦЕ Я,
або Щоденник добрих справ мариупольської «Берегині»

6 ЛІЯ ДОСТЛЕВА:
«Щодо України в Європі – вибіркова сліпота»

7 Є-ВІДНОВЛЕННЯ – НЕМАЄ КОМПЕНСАЦІЇ
Що робити, якщо ви отримали відмову у відшкодуванні збитків за пошкоджене житло

СХІД NOW

№ 14
ЖОВТЕНЬ
2023

БЕРЕГІННЯ
МАРИУПОЛЬСЬКА
АСОЦІАЦІЯ ЖІНОК

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

БЕЗСТРАШНА ОСІНЬ

Яскраві фарби осені – гарний мотиватор ненадовго виринути з буденності і взяти паузу на перепочинок. Не всі з нас можуть дозволити собі відпустки, але ж не обов'язково подорожувати далеко. Можна бодай на день стати туристом по сусідніх вулицях – і несподівано для себе знайти нові місця, ракурси і сенси.

Ну, наприклад. «Світ не може складатися лише з нарікань/Світ не мають наповнювати страхи», – пише Жадан. А вони наповнюються, і це важко. Важко усвідомлювати, що ці страхи – не вигадка чи примха, адже небезпека – цілком реальна та завжди поруч.

Знаєте, як би ми не ставилися до Гелловіна, але це досить поміжний спосіб скинути накопичену напругу – зробити свої страхи демонстративно нестрашними і уявити, як вони втрачають силу і щезають. І дуже символічно, що ця подія припадає саме на кінець жовтня, поки осінь ще руда та доброзичлива, поки їй по силах заколисати наші тривоги і підживити нас вітальністю перед незрозумілою зимою.

Дорогі читачі, давайте разом визнавати свої страхи і користатися моментами, коли ми від них втомлюємося і з психу спрямовуємо свою енергію на щось більш корисне. Нам таке вдається з газетою «Схід NOW», яка створена переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу завдяки підтримці платників податків Німеччини. Двічі на місяць ми зустрічаємося з вами у наших переселенських справах, а щодня – чекаємо ваших відгуків та пропозицій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

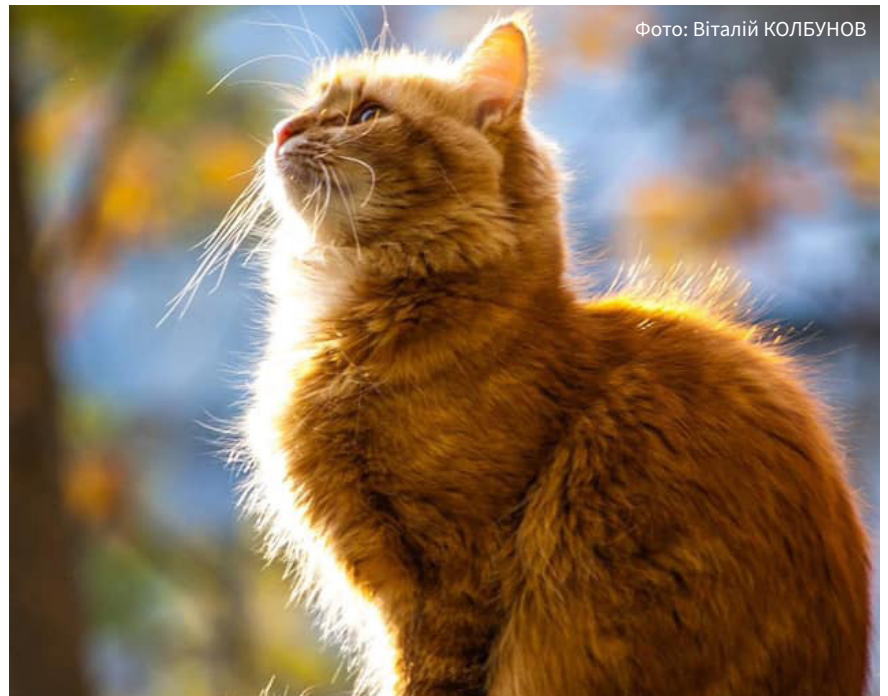

Фото: Віталій КОЛБУНОВ

ЦІКАВЕ

Подібний виклик Аліна Косовська кидає собі вже вдруге. Торік вона стала першою, хто взимку підкорив найдовший Закарпатський туристичний шлях – самотужки вона пододала 398 кілометрів за п'ять тижнів. Цього року, задумавши соло-трек горами за три дні, дівчина поставила за мету не лише перевірити свою звитягу, а й зібрати гроші на автівку для побратимів, які боронять Україну на Сході.

До 2014 року Аліна Косовська спокійно жила у столиці. На Донеччину почала їздити як волонтерка – допомагала переселенцям. Потім переключилася на підтримку армії, а згодом стала частиною добровольчого підрозділу аеророзвідки та переїхала до Авдіївки.

Наразі її домівку, як і все місто, російська армія рівняє із землею.

– Будинку вже майже немає. Мій під'їзд разом із квартирою розсипався в пил після авіаудару. Але є історія – весь період війни до 2022-го, коли в головах багатьох її не існувало взагалі, я жила вдома, в Авдіївці. І мій екіпаж був чи не єдиним підрозділом аеророзвідки, який без ротаций постійно працював на Донецькому напрямку, – згадує розвідниця.

Після повномасштабного вторгнення вона залишалася на Донеччині, продовжуючи службу у складі добровольців.

– Зараз я то в Краматорську, то в мандрах, – каже Аліна про своє теперішнє життя.

ВОЛОНТЕРСЬКІ МАНДРІВКИ

У межах проекту «Волонтерські мандрівки», який жінка створила і очолює, вона з коман-

300 000 КРОКІВ ВИЩЕ СЕБЕ

Розвідниця з Авдіївки влаштувала соло-трек Карпатами, щоб зібрати кошти для ЗСУ

Аліна Косовська

дою відновлює у Карпатах туристичні притулки – такі автономні хатинки високо в горах, які круглий рік стоять відкритими, щоб там можна було відпочити чи сховатися від негоди.

– Спільнота туристів і спортсменів, які люблять подорожувати, облаштовують місця, якими самі ж мандру-

ють. Зараз ми вперше будемо з нуля туристичний притулок біля Петроса на Чорногірському хребті. А до того ремонтували та оснащували ті, що вже є. У таких колибах ми ставимо сонячні електростанції, залишаємо аптечки, припаси та дрова. ▶

Закінчення на стор. 8

НОВИННЕ

СУБСИДІЇ ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ: КУДИ ЗВЕРТАТИСЬ ТА ЯК ОФОРМИТИ

Переселенці мають можливість подати документи на призначення субсидій на опалювальний період, навіть якщо немає договору на оренду житла.

Субсидію можна оформити в сервісному центрі Пенсійного фонду, місцевій раді або ЦНАПі. Крім того, подати документи можна в онлайн-режимі через портал Дія, портал чи мобільний застосунок Пенсійного фонду.

До пакету необхідних паперів входять:

- ◆ заява на отримання субсидії;
- ◆ паспорт та реєстраційний номер платника податків;
- ◆ довідка про статус ВПО за новою адресою проживання;
- ◆ декларація про доходи та витрати (тут вказується, скільки людей проживає);
- ◆ договір оренди (за наявності).

Під час розрахунку субсидії для ВПО не враховуються кошти, отримані від благодійних організацій, гранти на навчання, а також допомога від держави на проживання.

Щоб самостійно дізнатися, чи призначили вам субсидію, треба перейти на портал subsidii.ioc.gov.ua/ і ввести свої дані: область, місто, вулицю, номер будинку та квартири. Далі підтвердити, що ви не робот, натиснути «Шукати» і побачити всю інформацію про нарахування субсидії, суму та період призначення.

За словами прем'єр-міністра Дениса Шмигала, тарифи на опалювальний сезон залишаються без змін, тож тим, хто вже отримує субсидію, не буде потреби звертатися з новою заявою.

НІМЕЧЧИНА ПОСИЛИТЬ ВИМОГИ ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ

Біженцям з України працездатного віку уряд Німеччини висуне вимоги щодо обов'язкового працевлаштування.

«Мовний бар'єр знижується. Настав час йти працювати», – заявив міністр праці ФРН Хубертус Хайль. Він наголосив, що тим, хто відмовлятиметься від роботи, можуть скоротити виплати.

З літа 2022 року біженці з України мали в Німеччині особливий статус, отримуючи вищу фінансову допомогу (Bürgergeld) і більш широкі можливості для працевлаштування, ніж мігранти з інших країн. Влітку 2023 року українців працездатного віку, які одержували таку допомогу, було 480 тисяч.

Якщо німецькі безробітні зобов'язані регулярно звітувати про пошуки роботи перед місцевим відділенням агенції з праці (Jobcenter), то від українців цього досі не вимагали. Тепер це зміниться. Українські держувачі Bürgergeld будуть зобов'язані щонайменше раз на шість тижнів повідомляти про свої зусилля з працевлаштування, а агентство з праці активніше пропонуватиме їм робочі місця.

«Ми приступаємо до широкомасштабних дій для того, щоб українські громадянки і громадяни, які перебувають у Німеччині, вийшли б на німецький ринок праці», – підтвердив зміну курсу щодо біженців з України канцлер ФРН Олаф Шольц.

АКТУАЛЬНЕ

Початок жовтня став дуже показовим щодо активізації в українському інформпросторі російської пропагандистської машини. Головним привідом для вкиду панічних прогнозів стало впровадження Нацбанком України з 3 жовтня режиму керованої гнучкості валютного коридору замість фіксованого курсу гривні. Ефект паніки підготовувався острахом з приводу політичної кризи в США («республіканці скасують допомогу Україні, бо американці від нас втомилися») і лише посилювався з початком арабо-ізраїльської війни («США підтримуватимуть Ізраїль замість України»). Бо про що ж ще розганяти російським пропагандистам, як не про те, що курс гривні гарантовано обвалиться на 20-30-50%, ціни на паливо миттєво зростуть до 60+ гривень, зрада зрадна, всі помруть... Не про рекорди ж рідного рубля, звісно.

КЕРОВАНА ГНУЧКІСТЬ

Українська гривня під атакою російських ІПСО

БОЖА РОСА

Отже, після оголошення НБУ новини про скасування фіксованого курсу, весь «український» Телеграм і навіть деякі «ЗМІ» розпочали продукувати фейки, різні за формою, проте однакові за змістом – фінансовій системі України довіри нема.

Чого вартує хоча б вигадана «відставка» голови Національного банку України Андрія Пишного, який нібито у Марокко на зборах Світового Банку та МВФ написав заяву та вирішив не повертатися в країну. Втім, на цьому очевидному фейку вкиси, звісно, не закінчилися.

Мережею стрімко ширилися дописи, що українцям необхідно бігти купувати долари, поки курс гривні остаточно не злетів у космос. Дописувачі запевняли, що в банках на обмін валют люди пробиваються штурмом, як доказ наводилася «світлина» талончика з електронної черги.

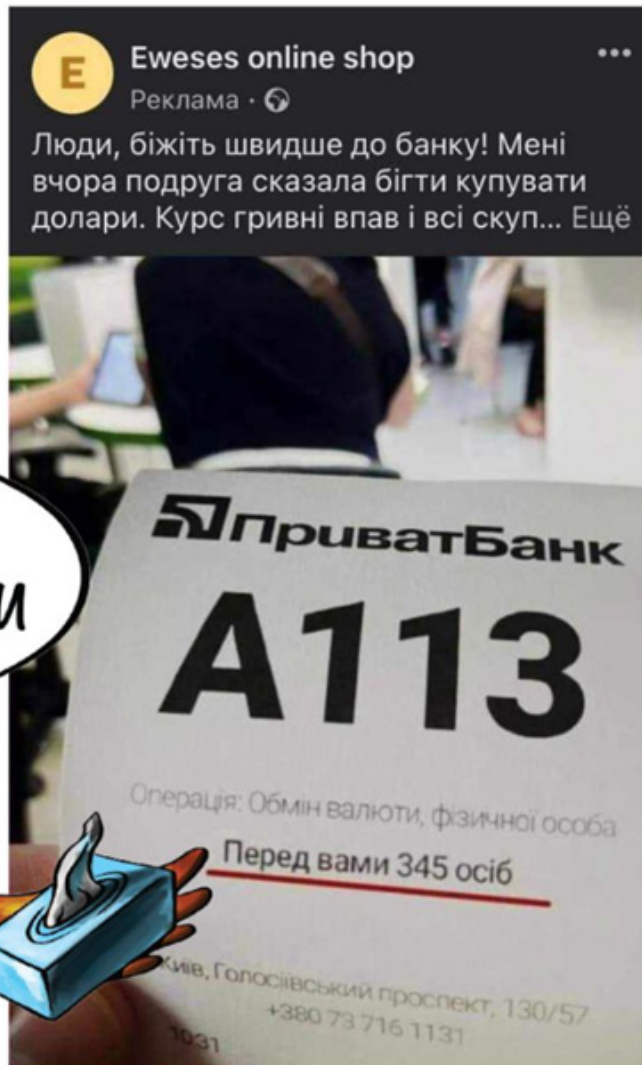
Антифейкова інформаційна платформа «По той бік новин» дослідила, що зокрема у Фейсбуці такі дописи поширювали (за допомогою послуги рекламного просування) понад 30 сторінок із назвами на кшталт Ewesesonlineshop, Ajagonlineshop. Усі вони є сторінками-одноденками: не містять жодної інформації про ці буцімто онлайн-магазини, відсутні підписники, а кількість уподобань тяжіє до нуля. Більшість із них створені в період з 17 вересня по 6 жовтня 2023 року. В інформації про рекламу одного з дописів, де джерелом інформації буквально є «мені вчора подруга сказала», вказано, що її замовляли двічі: вперше – з 6 по 7 жовтня, вдруге – з 6 по 8 жовтня.

 ПО ТОЙ БІК НОВИН

Авжеж, аналіз зображення свідчив про фотошоп, але цікаво інше: вперше це фото з'явилося у Телеграмі на каналах, назви яких говорять самі за себе: «ДНР info», «Антифашисти Прибалтики», «Шейх Тамир» (канал кримського колаборанта). Також фото з доказом «звичайної черги на обмін валют в українському банку» запостила у Фейсбуці сторінка такого відомого економічного аналітика як «Николай Янович Азаров».

Страхи та непорозуміння в українському суспільстві, якими вирішив скористатися ворог, активно підігрівалися у низці «аналітичних» дописів з проблем інфляції гривні та недофінансування стратегічних потреб України на таких каналах, як Легітимний, Картель, Резидент, Наблюдатель, Сплетница – ними напямуче керує 85-й головний центр спеціальної служби генерального штабу рф. Або ось канал про Херсон пише, що

закупувати тепловізори для ЗСУ повинен «федеральний центр». Зрозуміло, чого не закуповує, бо в нас нема «федерації» і тому нема відповідного «центру», про що явно забув адмін каналу у москві.

Щиро радимо взагалі не звертати увагу на дописи з джерел, які не можна вважати надійними чи достовірними. Зрозуміло, що економіка нашої країни перебуває у складному становищі, але якщо на другий рік повно-

масштабної війни українці, за словами пропагандистів, стоять у чергах по триста чоловік, щоб купити-обміняти долари, то, мабуть, не все так погано.

ЩО НАСПРАВДІ ВІДБУВАЄТЬСЯ З КУРСОМ

Експерти вважають, що впровадження керованої гнучкості обмінного курсу – це позитивний шлях, бо піти на таке рішення НБУ міг тільки в результаті домовленості з МВФ. І вочевидь МВФ вважає нашу економіку спроможною до зростання, яке без валютної лібералізації неможливе.

Це не припущення, а факт. Під час прес-конференції в Маракеші голова МВФ Крістіліна Георгієва відзначила три найбільших досягнення України під час війни.

Перше досягнення – це відновлення економічного зростання. Цитата: «Зараз ми прогнозуємо зростання приблизно до 3%. У нас був діапазон від 1% до 3%, і ми схилиємося до вищої межі цього діапазону».

Друге досягнення – утримання інфляції на рівні менше 10% (в серпні показник інфляції знизився до 8,6%, це в три рази менше ніж 26,6% у грудні минулого року). Голова МВФ прямо зазначила, що не так багато країн можуть похвалитися такими цифрами, навіть без війни.

Третє досягнення – збереження золото-валютних резервів (і навіть нарощення ЗВР до історичного рекорду 40 мільярдів доларів США), яке дозволило НБУ перейти до керованої гнучкості обмінного курсу. І сталося це

АКТУАЛЬНЕ

раніше та набагато плавніше, ніж МВФ очікував.

Як бачимо, всі три досягнення є результатами роботи Національного Банку та Мінфіну. Довіра наших міжнародних партнерів до цих інституцій найвища за всю історію української незалежності. І попри те, що ворожі ІПСО кричать про скорочення кредитних ліній Україні, МВФ навіть у випадку негативного сценарію (так, він теж пропрацьовується, це ж МВФ) готовий збільшити трансї України зі 115 мільярдів доларів до 140.

За словами головної економістки і директорки аналітичного департаменту інвестиційної компанії Dragon Capital Олени Білан, керування гнучкість курсу дозволить НБУ активніше послаблювати обмеження на рух капіталу, оскільки ринок буде поступово відновлювати здатність до самокорекції.

Щодо девальвації, то аналітикиня вважає, що для людей у перспективі декількох місяців практично нічого не зміниться. Ми вже і самі помітили протягом жовтня, що рух офіційного курсу вниз і вгору відбувається на дельту, яку взагалі важко помітити неозброєним оком.

У подальшому НБУ буде збільшувати амплітуду коливань курсу, а їх напрям буде більше відповідати змінам в стані платіжного балансу і валютного ринку. Тобто буде і девальвація, і укріплення. Що саме переважатиме – залежатиме від купи факторів, серед основних: тривалість бойових дій, пропускну здатність експортних шляхів, обсяги міжнародної допомоги.

– Авжеж, ризиків не уникнути. Попереду нас чекає ще одна складна зима з ймовірними обстрілами енергетичної інфраструктури і падінням експорту окремих товарів на тлі сезонного збільшення імпорту. Але наряд чи НБУ з його крутою аналітичною командою не помітив цих ризиків. Той факт, що зазвичай консервативний Нацбанк наважився на зміну режиму керування курсом свідчить про його впевненість у завтрашньому дні. Серед основних причин такої впевненості – високий рівень ЗВР, співпраця з МВФ, новий пакет допомоги на суму 50 мільярдів євро на 4 роки від ЄС.

Фінальна мета Нацбанку – повернутися до повноцінного плаваючого курсу. Але, зважаючи на ризики війни, це відбудеться не скоро, і НБУ ще довгий час буде брати активну участь у вирівнюванні дисбалансів на валютному ринку. У випадку, якщо гривня буде укріплятися, НБУ купуватиме валюту з ринку, збільшуючи пропозицію гривні і нарощуючи ЗВР. А якщо долар зростатиме – НБУ буде продавати долари, збільшуючи пропозицію валюти. Золото-валютних резервів для корекції курсу явно вистачить. **CN**

Олеся ДОВГАЛЬ

НАДИХАЮЧЕ

Донеччанка Олена Брюховець – керівниця Харчового кластеру Східної України. Торік підприємниця переїхала з Мирнограда до Івано-Франківська. На Донеччині Олена виготовляла заморожені напівфабрикати, на новому місці довелося повністю змінити асортимент. Наша героїня розповіла про особливості ведення бізнесу на заході країни та звідки бере ресурс на навчання інших підприємців.

БУТИ СВІЧКОЮ, ЯКА ЗІГРІВАЄ

Олена належить до тих небагатьох представників бізнесу, яким вдалося скористатися пропозицією держави щодо релокації виробництва – її обладнання їхало з Мирнограда вагоном Укрзалізниці. Поки шукала приміщення для відновлення роботи, почалися вимкнення електрики, тож повноцінно жінка запустила бізнес лише взимку.

Підприємниця планувала, що в Івано-Франківську буде, як і раніше, виготовляти та продавати заморожені напівфабрикати. Але виявилось, що конкуренція на цьому ринку доволі гостра, отже доведеться змінювати напрямок діяльності.

– Я багато думала, що нового можу виготовляти у своєму цеху. Врешті з партнером вирішили робити фастфуд: шаурму, піту, хотдоги. Ця продукція завжди користується попитом, – розповідає Олена.

Виробництво та невелика кав'ярня під назвою «Майстерня смаку» розташовані у підвальному приміщенні, тож працюють навіть під час повітряної тривоги. За словами донеччанки, бізнес на заході України має свої особливості. Наприклад, тут не прийнятно працювати у вихідні, що дивно для східняків. Ще кілька місяців тому кав'ярня чекала на відвідувачів по суботах, але вони не приходили, тож довелося на всі вихідні зачинятися.

Олена вважає, що справа розвиватиметься, адже місцевим до вподоби її виробки. Каже, що наразі у неї найсмачніша піта у Франківську. До речі, основу-тісто для піти вона замовляє в ізраїльтянина з Умані.

Новим напрямком для підприємниці стало також виготовлення моті – японських солодощів, які не потрібно випікати. Технологія їх приготування непростя: тісто спочатку заварюють-

алкогольні десерти. Вартість одного моті за умови гуртового замовлення складає 40 гривень.

– Більшість моті виготовляємо на замовлення. Це недешевий, але дуже сма-

деякі з них теж переселенці. У такий спосіб підтримуємо одне одного.

Коли Олена перепрофільовувала свій бізнес і зверталася за порадами та консультаціями до знайомих виробників-харчовиків, в неї виникла думка про організацію майстер-класів для таких, як вона – підприємців, змушених підлаштовуватися під потреби ринку. У жовтні Олена виграла грант від проекту, що фінансується урядом Німеччини у співпраці з Програмою розвитку ООН в Україні, і днями розпочала навчальний курс для всіх охочих. Крім лекційних матеріалів, які будуть розміщені на онлайн-платформі у вільному доступі, запланована практика – у «Майстерні смаку» відбудуться групові заняття з приготування вареників, десертів, моті та м'ясних страв за технологією су-від.

– Я готова надати власне обладнання та виробничі потужності, аби людина спробувала себе на професійній кухні. Також можу поділитися рецептами, секретами приготування різних страв. Я вірю, що це допоможе підприємцям-початківцям або тим, хто лише думає про власну справу. З тих реєстрацій, які я отримую, бачу, що люди готові приїхати навіть з інших міст, аби спробувати щось створити на кухні у цеху, дізнатися технологічні карти страв.

На питання, де двічі переселенка з Донецька знаходить сили, аби розпочинати щось нове та ще й вкладатися у навчання інших, Олена порівнює себе зі свічкою:

– Є свічка, яка затухає, а є така, яка горить та гріє своїм теплом усіх довкола. Я обираю другий варіант. **CN**

Наталка СТЕПОВА

ся, потім заморожується і лише після цього з нього формуються кольорові солодкі кульки з начинками із крем-сиру або фруктів. Можна додати мартіні чи шампанське, тоді виходять

чний десерт. Зараз у місті його мало хто робить, тож я вирішила цю нішу зайняти. Вже налагодила співпрацю з місцевими кав'ярнями. У нас є сім невеличких бізнесів – постійних замовників,

НАДИХАЮЧЕ

ОДНОСТАЙНА ПОЗИЦІЯ

Пані Галина і її чоловік Віктор – доктори історичних наук, професори, викладачі кафедри вітчизняної та зарубіжної історії Горлівського інституту іноземних мов Донбаського державного педагогічного університету. Цьому закладу вони присвятили усе життя: Галина прийшла сюди працювати 1980 року, а Віктор Миколайович – 1990-го.

– Я взагалі ніяких інших місць роботи фактично не мала, – посміхається жінка. Вона зголосилася розповісти родинну історію, міцно пов'язану з одним з провідних навчальних закладів Донеччини, поки її чоловік читає онлайн лекцію і «не заважає» щирій розмові. – Знаєте, 2014 року у нас вдома не було альтернатив виїзду з Горлівки, тим більше – з'ясування позицій щодо того, що відбувається. Це було настільки одностайне рішення, що ми чітко розуміли, як маємо робити.

Їхня позиція була давно визначена та відома. Саме чоловік пані Галини очолив створений 1992 року факультет іноземних та української мов. А з 2001-го, коли став ректором, наполягав на проведенні українською мовою не лише навчання, а й нарад та засідань Вченої ради.

– Пам'ятаю, коли він ще був деканом, одна з наших колег казала на засіданні: «Говоріть нормальним язиком». Ось таке сприйняття було української мови... З тієї команди, яка працювала з нами до 2014 року, кілька людей залишилися в Горлівці. У мене враження, що вони досі не повністю зрозуміли, що відбувається. Вони спочатку нам навіть казали: ми вам у розкладі пару днів на тиждень залишимо, будете приїздити та викладати – а що такого, це ж просто така ситуація, ну, трохи незручна...

ЧАСІВ ЯР ЗУСТРІВ ТЕПЛО, БАХМУТ – З НАСТОРОГОЮ

Найважчим у перші роки евакуації до Бахмута для Докашків стало питання інтеграції в громаду. При чому, маленький Часів Яр, де вони орендували житло, прийняв їх тепло й гостинно, а ось щоб потрапити до доволі усталеного кола творчої інтелігенції Бахмута – довелося докласти зусиль.

– Було багато відмінностей від Горлівки. Бахмутська громада має свої традиції, історію, умовності, – пояснює пані Галина. – Зараз із вдячністю згадуємо директорку місцевого краєзнавчого музею Олену Смирнову, яка, на жаль, нещодавно померла. Саме вона почала залучати викладачів та студентів нашого закладу до різних активностей. Потім ми вже стали завсідниками не тільки музейних, а й бібліотечних заходів, провели декілька конференцій разом із колегами з інших навчальних закладів, стали активними учасниками міських культурних та освітніх подій.

Тож згодом громада прийняла увесь дружний колектив інституту-переселенця – можливо, десь навіть трошки потіснившись, надавши пріоритет. І тепер усіх, з ким доля пов'язала їх у Бахмуті, подружжя згадує з теплотою. Як і Часів Яр, де Докашки кілька років щасливо прожили поруч із родиною сина та з кількома родинами колег – у тихому мі-

Напередодні повномасштабної війни родина Докашків придбала власне житло у Бахмуті, куди Горлівський інститут іноземних мов виїхав після 2014 року. Але звідти теж довелося поїхати. Наразі Галина і Віктор мешкають у Києві та продовжують викладати у рідному навчальному закладі. Вони мріють дочекатися сина з Перемогою та повернутися до деокупованої Горлівки, де на них чекає багато роботи. Насамперед – із мізками та душами земляків...

ГОРЛІВСЬКА «ДІАСПОРА»

Як родина викладачів-переселенців відстоює свій інститут та планує повернення

Горлівський заклад у Бахмуті. 2019 рік

стечку вони полюбили красиві краєвиди, Будинок культури, де їхній онук навчався в усіх можливих гуртках, та щирих людей, з якими започаткували та щороку проводили «Борисоглібські читання» на релігійно-етично-філософські теми.

– Це було майже по-сімейному, коли водій автобуса до Часового Яру, з яким ми познайомилися, забрав всю нашу горлівську «діаспору» прямо з-під будинку інституту у Бахмуті, – згадує той період пані Галина.

Горлівський інститут іно-

відремтований коштом чеських благодійників, мав урочисто відкритися у березні 2022 року...

– В усе це багато було вкладено грошей – зокрема від міжнародних донорів. Тому там було облаштовано все: і бібліотека, і навчальні корпуси, і актову зала. Просто серце крається, як згадуємо, що залишилося в Бахмуті. Точніше, вже не залишилося...

ЗАЛИШИТИ ВСЕ. ЗНОВ

Квартиру у Бахмуті поруч з улюбленою роботою Докашки підбирали довго, але навіть не встигли повністю розрахувати-

Знищені корпуси у Бахмуті

земних мов поставав у Бахмуті з нуля. Завдяки взаємодії колективу з міською адміністрацією, громадою, різними державними інституціями та міжнародними організаціями вдалося облаштувати для навчання два корпуси, а через кілька років – два гуртожитки для викладачів та студентів. Останній, капітально

ся за нове житло. Втратити все вдруге виявилось ані краплі не простіше, ніж вперше.

– З Бахмута ми виїхали 7 квітня, було рішення обласної адміністрації щодо евакуації інституту. Ми ще роздумували, але син дуже активно наполягав. На той момент він вже був на службі у ЗСУ.

Родина Докашків

ють, що стратегічно неправильно знищувати інститут, коли його клон в окупації гучно використовують для пропаганди. А ще – вони вірять, що потрібні на рідній землі.

ПОВЕРНЕННЯ БУДЕ НЕЛЕГКИМ, АЛЕ ПОТРІБНИМ

Пані Галина розповідає, як у Бахмуті у рамках міжнародної програми «Еразмус+» вони отримали обладнання для Лабораторії дослідження гібридних загроз. Центр таких досліджень знаходиться у Фінляндії, а інститут із Горлівки був у цьому проєкті єдиним закладом, що перебував на межі з тимчасово окупованими територіями.

– Наше завдання полягало в тому, щоб створити молоді, яка виїхала з окупації, найбільш сприятливі умови для адаптації до українського освітнього простору. Ми проводили опитування, розробляли спеціальні додаткові навчальні курси, нотували бачення щодо деокупації цих територій, – пояснює викладачка. – Наші дослідження мали б стати дуже корисними. Щось ми встигли зробити, але, на жаль, Лабораторія знищена, як і усі корпуси інституту.

Жінка впевнена, що набутий досвід роботи з дітьми з окупованих територій допоможе відновити систему повноцінної української освіти у звільнених містах. Над створенням програми деокупації з чітким визначенням напрямів, шляхів, методів майбутньої роботи вже сьогодні працюють всі зацікавлені сторони – державні установи, громадські об'єднання, представники різних спільнот, у тому числі освітяни. Ця робота, на думку родини Докашків, має бути виваженою, адекватною до ситуації та враховувати особистий досвід кожної людини.

– Ну, врешті-решт, хай там як, ми все ж таки повернемося до свого міста, – з оптимізмом каже пані Галина. – Бо дуже болісні теми, котрі обов'язково будуть з'являтися під час процесу освітньої реінтеграції, мають вирішувати самі горлівчани. Тому разом із чоловіком ми чекаємо на Перемогу та готуємося до роботи у Горлівці. **СН**

Елизавета ГОНЧАРОВА

Галина та Віктор спочатку поїхали до Дніпропетровської області, потім на Хмельниччину, а у серпні минулого року приїхали до Києва.

– Зараз інститут працює в форматі дистанційного навчання, але нам це зовсім не страшно, бо ми вже накопичили певний досвід і нам є кому допомагати. Open University з Британії, який вважається світовим лідером онлайн-навчання, взяв нас під опіку та допоміг створити цифрову навчальну платформу. На жаль, ми маємо кілька поточних проблем. По-перше, станом на зараз онлайн-навчання не прописане у законодавстві так, щоб ми могли офіційно стати цифровим університетом, а світовий досвід такий є. А по-друге, ми маємо ризик взагалі опинитися перед фактом закриття – зараз обговорюється законопроект, згідно якого відокремлені підрозділи мають або стати самостійними, або зникнути. У нашому випадку все залежить від того, коли буде деокупована Горлівка.

Колектив інституту долучився до громадського обговорення законопроекту, й нещодавно надав пропозиції щодо можливості збереження закладу до моменту повернення бойових дій та повернення на деокуповані території. А вже після подвійного переміщення складно чекати на швидке відновлення матеріально-технічної бази, тоді як у Горлівці вона є, і є достатньою для атестації. Викладачі вважа-

ВАЖЛИВЕ

З самого початку війни Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» стоїть на захисті переселенців, а з лютого минулого року – ще й біженців з України. Завдяки цій команді доставлені у безпеку та облаштовані понад 6000 людей. Розмова з її керівницею Мариною Пугачовою – це своєрідний звіт, роздуми про життя людей, які втратили своє минуле, будинки, статки та рідних, які шукають кращої долі у незнайомих містах та країнах. Як невелика громадська організація системно розв'язує нагальні питання ВПО, читайте далі.

ЕВАКУАЦІЯ
І ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЯ

– Так, ми невелика організація, у штаті всього 16 фахівців, але ми не обмежуємо себе в амбіціях. Робили зарди переселенців з 2015 року все можливе, робимо й зараз. Вивозити людей з Маріуполя ми почали ще у лютому 2022 року, а крайній евакуаційний рейс відбувся днями – з 22 жовтня 60 українців із Запорізької, Херсонської, Донецької областей будуть жити у місті Бельсько-Бяла у Польщі.

Ми допомагаємо вирішувати поточні проблеми евакуйованих (особлива увага спрямована на людей пенсійного віку), проводимо тренінги та навчання, намагаємось зменшити соціальне і психологічне навантаження на людей, які вимушені міняти своє життя на новому місці. Ми самі – переселенці, тож знаємо, з якими викликами доводиться стикатися людині, яка вийшла у нове життя, умовно кажучи, в одних капцях.

Головний виклик – це робота. Коли ми почали евакуювати людей, зрозуміли, що не всі поїдуть за кордон. А в Україні державних програм

працевлаштування немає, те, що нині пропонують центри зайнятості – це робота на мінімальну зарплатню. На ці гроші людина орендувати житло і нормально жити не зможе. Тому ми організували навчання жінок новим професіям, які дали можливість, не скажу, що «жирно» жити, але прогнати сім'ю точно допомогли.

Майже 60 жінок навчилися на наших курсах шити, половина з навчених вже мають роботу. Хтось з пішов «у найми» – працює на швейних підприємствах, хтось самостійно відшиває постільну білизну чи одяг, але вони мають копійчину на утримання себе і дітей. Курси перукарів, косметологів та манікюру закінчили ще майже 140 жінок, і вони теж заробляють. Дехто відкрив свій бізнес, дехто просто має супутній дохід. А ще ми навчили жінок в'язанню. При цьому за якість навчання ми відповідаємо, серед вчителів – досвідчені майстрині.

АКЦЕНТ НА ЛІТНІХ
ЛЮДЯХ

– Старенькі – окрема категорія, що вимагає особливого підходу. З 6 тисяч людей, яких ми вивезли, третина – саме літні люди. Самотні, малозабезпечені, з купою хвороб. Для них будь-які зміни – трагедія, а тут раптом вони опинились в ситуації, коли взагалі нікому не потрібні. Кажу це, бо знаю, що держава на них не зважає,

ДЕРЖАВА – ЦЕ Я,
або Щоденник добрих справ маріупольської «Берегині»

єдине, на що вона (держава) спроможна – це організація будинків престарілих. Так от, з тої третини людей похилого віку, що евакуювалася, майже 40% не витримали навантаження та змін, вони нас покинули назавжди. Така сумна статистика...

Аби допомогти стареньким, ми створюємо міні-комуні, шукаємо спонсорів, які сплачують за житло, селимо у багатокімнатну квартиру декілька літніх сімей або самотніх людей, і таким чином не залишаємо їх наодинці з проблемами.

А мало б бути інакше. Держава мала б викупити житло у забудовників, створити актив комунального житла, куди поселяла б літніх людей. І нехай собі живуть, скільки їм на роду написано, тільки не заганяйте їх у занедбані інтернати. Для мене дуже гарним прикладом є свідома позиція забудовника, який взагалі подарував пенсіонерам із Маріуполя квартиру у Вінниці. Це поодинокий випадок, а мала б бути державна програма. На жаль, із владних кабінетів ми чуємо тільки декларації про турботу.

СОЦПАКЕТ ДЛЯ ФАХІВЦІВ

– У нас є молода жінка, їй 43 роки, до війни вона працювала хірургічною сестрою, а це неабияка кваліфікація. Так вона після переїзду до Франківська під'їзди прибирала, а

тепер закінчила наші курси і підробляє шиттям. Ну, от це нормально, коли така кваліфікована людина не може знайти роботу?

Ми і тут винайшли свій шлях. Ми вивчаємо загальний стан тих населених пунктів в Україні, які готові прийняти переселенців: соціальну складову, наявність житла, лікарень, шкіль

є перспективним напрямком роботи. Часу і сил це забирає дуже багато, ми ж легкими шляхами не ходимо (сміється), але воно того варте.

ЗАВДАННЯ НА МАЙБУТНЄ

– Зараз ми проводимо адвокацію щодо правил поводження з військовополоненими, вже підготували відкритого листа президенту України та омбудсмену. Намагаємось, щоб наші можновладці згадали про жінок, військових і цивільних, які перебувають в по-

маємо намір дати цьому широкий розголос.

Також ми продовжуємо надавати юридичну та психологічну допомогу, як робили це протягом всього існування «Берегині». У нас працюють офіси в Дніпрі, Івано-Франківську та Києві, а незабаром відкриємо нову локацію у Вінниці, будемо і туди нести наші нароби.

Наступного року плануємо впровадити міні-проекти з тепличного господарювання. Зараз озброїлися голандськими технологіями ярусного вирощування овочів. Земельних ділянок великих це не потребує, отримати гранти на обладнання ми допоможемо, навіть консультантів привеземо, і курси влаштуємо – аби людина, яка буде цим займатися, працювала за чітким планом і крок за кроком конвертувала отримані знання у реальні помідори з огірками. Це знову ж таки про самозабезпечення, про прибутток, про зайнятість. Взагалі я зараз шукаю такі проекти та ідеї, які не потребують великих коштів, але є дуже ефективними. Це завдання на наступний рік.

Якщо держава не зважає зараз на дуже важливі речі, треба їх вирішувати нам, жити за принципом «Держава – це я». І тоді все стане по місцях. Головне, щоб кожен так діяв. **CN**

Олена СВІТЛА

та дитсадків, потреби в фахівцях та перспективи для них, спілкуємось з потенційними роботодавцями, місцевою владою. Зрештою таким чином ми можемо запропонувати людям їхати в те чи інше місце вже на певний соціальний пакет. Наприклад, сільській школі потрібен учитель географії – є робота, сільрада дає житло, поруч дитсадок, амбулаторія, магазини тощо. Якщо серед наших евакуйованих є такі фахівці і вони згодні їхати в це село, то вони не приїдуть на порожнє місце.

Коли мене питають, скільки ми таким чином влаштували переселенців, я кажу, що мало, десь 100 людей. Але ці 100 людей – це «прожиті» нами люди, прожиті до дрібничок. Не всі, щоправда, бажають жити у маленькому селі, але то вибір кожного. І така ініціатива, на мою думку,

лони. Я набралася сміливості і звернулася до всіх міжнародних організацій із вимогою надання цим жінкам доступу до міжнародних правозахисних структур.

Марина ПУГАЧОВА, керівниця ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»:

– Прикро, що таким чином, як ми, не працюють державні структури. Це ж не так важко зробити. У нас пошуками житла та роботи для переселенців займаються дві людини з Франківського осередку, і вони нормально допомагають людям влаштуватися. А якщо б це робилося на державному рівні? Якщо б існував загальний банк даних, де людина отримувала б усю інформацію та їхала впевнено, без страху залишитись сам на сам з безліччю проблем? Новобудов багато, то чому б не викупити у забудовників житло і не зробити відкритий житловий фонд? Та нехай воно буде державне, це житло, і його не можна буде продати чи викупити. От, скажіть, чи багато зиску від нашого власного житла, що зруйноване чи залишилося на окупованій території? Та ж ніякого! Тож форма власності у даному випадку не має значення. У кого є гроші – купити, у кого нема – повинні мати можливість жити не гірше, ніж до війни. Але за це у держави голова має боліти. Чому держава не вирішує? Не знаю.

ОСОБИСТЕ

– Ти ще з першої хвилі переселенців. Що з того часу змінилося?

– Коли я тільки приїхала до Польщі у 2014 році, зазвичай все відбувалося так. Приходиш в якусь компанію, де є незнайомі люди. Мене питають: «Лія, а ти звідки?». Я кажу: «Я з України». «А звідки з України?». «З Донецька». І тут у співрозмовників змінюються обличчя. Бо вони розуміють, що тепер треба говорити про війну. Не в тому сенсі, що людям це неприємно, не подобається тема – просто вони прийшли відпочити, у них абсолютно інші плани на вечір. А тут я зі своєю війною!

Лішалось відчуття, ніби я псую людям життя своїм бекграундом. В якийсь момент я вже була настільки цим втомлена, що, якщо розуміла, що не хочу нічого пояснювати, відповідати на питання, як моя родина, чи всі в мене живі, то казала: «Я з Києва». Це був такий прихисток – казати, що я з Києва. В принципі, це навіть правда, я ж там жила. Або сказати: «Я з Полтави». Технічно це теж правда, бо в мене дід звідти. Так я уникала розмов про війну, адже про це важко говорити з абсолютно незнайомими людьми.

Після повномасштабного вторгнення вже такого прихистку не стало. Я кажу, що з України, і проходжу знову цей цикл: «Боже, який жах, нам так прикро! Як твоя родина, як ти собі радиш? Бла-бла-бла...».

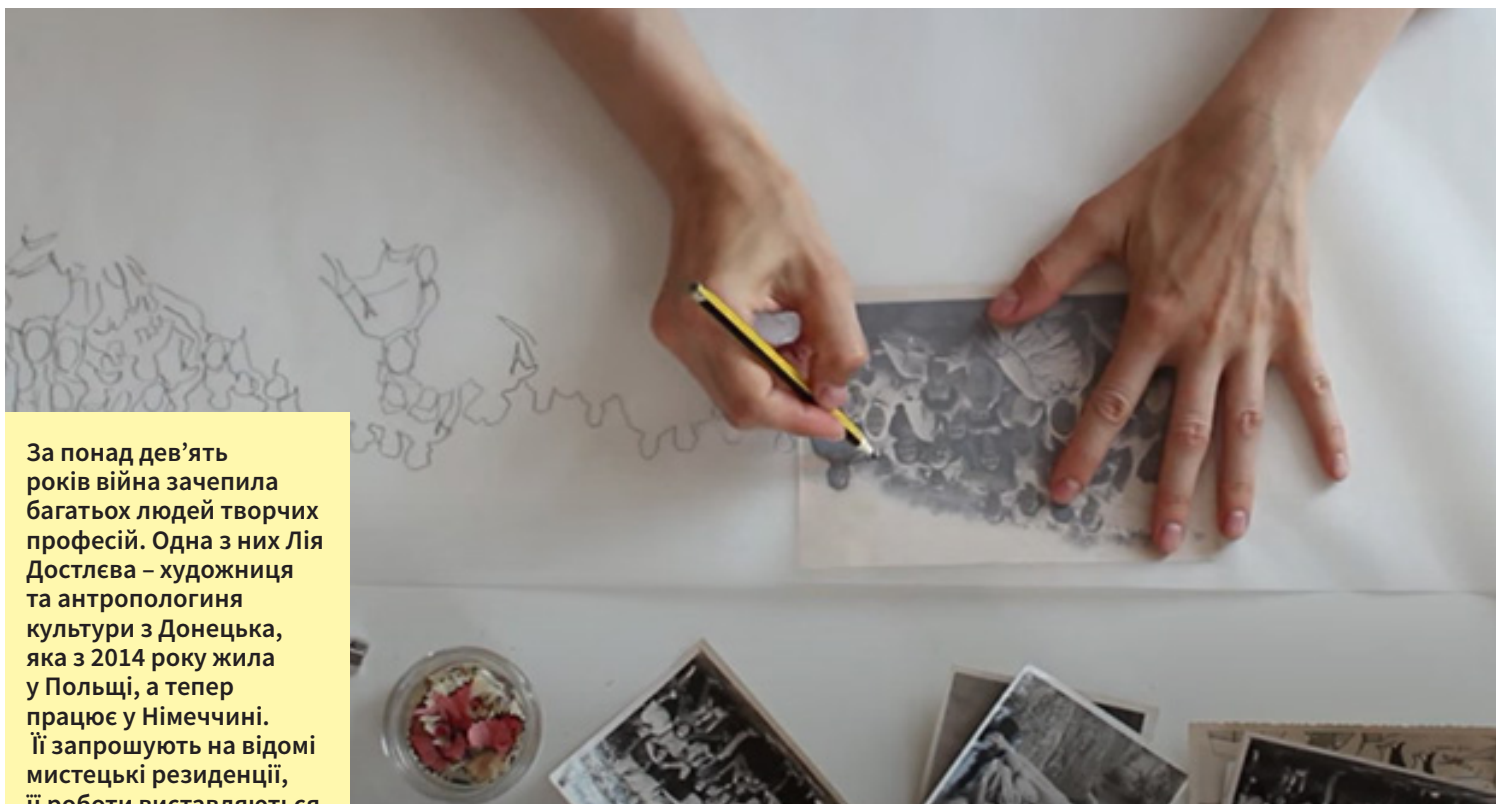
Але, з іншого боку, оцей попередній досвід 2014 року мене підготував до цього – я знала, чого очікувати. В певному сенсі, просто змінився масштаб.

Знову ж таки, мені дуже пощастило, тому що я, моя родина втратили все ще 2014-го. Тому, коли почалася повномасштабна війна, я вже була в такій позиції, що могла допомагати іншим людям, а не думати про те, як захистити себе.

Мені здається, що в моєї родини якийсь дуже легкий досвід в порівнянні з іншими. Ми багато втратили, і хоча моїм рідним було важко, бо це старші люди, але у Києві їм навіть сподобалося: «О, класно, навколо говорять українською! Стільки культурних подій!». Вони давно хотіли, щоби більше культури навколо було. Зараз родина моя в безпеці, я допомогла їм виїхати в липні 2022-го з Києва. Вони у Литві, і там їм теж сподобалося. Живуть біля лісу, чудова природа, ходять гуляти. Хоча вони в мене такі, що ніколи не скажуть, якщо навіть щось не так.

– Багато людей вперше зіткнулися з досвідом біженства, переселенства і міграції за кордоном. Що би ти порадила їм?

– Не думаю, що мій досвід масштабується на інших. Я поїхала до Польщі, де мова легка, я її за пів року вивчила, без проблем працювала і в університеті вчилася. Мені платили хороші гроші, але я пакувала шампуні в коробки. Три роки я пакувала шампуні в Польщі, а потім поверталася додому і робила мистецтво. Та все ж таки отримала ще одну освіту в Нідерландах. І вже тепер не пакую шампуні. А зараз в Німеччині. Мені пощастило,

За понад дев'ять років війна зачепила багатьох людей творчих професій. Одна з них Лія Достлева – художниця та антропологиня культури з Донецька, яка з 2014 року жила у Польщі, а тепер працює у Німеччині. Її запрошують на відомі мистецькі резиденції, її роботи виставляються у престижних галереях Європи та в Канаді. Вона зуміла дати собі раду як людина і глибоко переосмислити події на Сході як митець. Про цей досвід говоримо з нею в нашому інтерв'ю.

Лія Достлева:

«ЩОДО УКРАЇНИ В ЄВРОПІ – ВИБІРКОВА СЛІПОТА»

я змогла. Але це не означає, що інші люди зможуть. Мені здається, що це якимось дуже індивідуальне все.

– Твій перший великий проєкт стосувався твоїх рефлексій щодо втрати дому, сімейних фотографій, а відтак – зв'язку поколінь. Бо всі матеріальні артефакти минулого одноментно зникли. Чи ти пережила вже остаточно цю втрату?

– Персонально для мене нічого не змінилося. Але так буває, що робиш ніби як про себе, а потім усвідомлюєш, що у нас насправді півтора мільйона людей, які мають подібний досвід. Це були перші спроби роботи з колективною травмою. Зараз історія вже масштабувалася. Втрати сталися не в одному регіоні, через це почало проходити набагато більше людей. На війні знищують і будинки з сімейними архівами, і навіть архіви як інституції зникають. Втрачається широкий пласт історії.

– Війна знищує не тільки нас, а й наше минуле?

– Ага, якимось так.

– Як біженка, так би мовити, зі стажем, чи відчуваєш ти себе самозарадною?

– Відчуваю себе відповідальношою, ніж раніше. Мені здається, що це певний етап професійного розвитку, але й повномасштабна війна також трохи змінила акценти. Тому що більшість українських митців, які були в публічному полі – вони стали ще помітнішими. Всі більш-менш впізнавані імена мусили перебрати на себе роль культурної дипломатії. І я теж. Дуже важко було постійно контролювати, що ти говориш. На що можуть твої слова вплинути? Чи ти можеш щось комусь пояснити і ко-

гось переконати? Це важко. Як в Твіттері хтось зі знайомих писав: «Хочеться піти до когось дорослого, щоб тобі щось підказали, але цей дорослий – ти сам».

– А як ставляться до біженців в Європі, які погляди панують?

– В мене відчуття, що «це ж було вже». 2014-го одна частина України намагалася пояснити себе решті країни. А нам казали: «Ну, то ж ви обирали не тих президентів, це ж ви самі трошки винні. А, може, й не трошки».

– В чому ця особливість для митців?

– Це складна розмова. Насправді, є така генералізація. Умовно кажучи, якщо ти з благополучного регіону Європи там, чи Канади, то як митець чи дослідник займаєшся... ну, не знаю... правами ЛГБТ в глобальному вимірі чи стосунками людини та штучного інтелекту. Можеш брати загальнолюдські теми, якщо вони тебе цікавлять. А якщо ти походиш з менш успішної країни, то працюєш з локальними темами, якщо хочеш бути видимим. Можеш робити щось, наприклад, про жіночий травматичний досвід. Тобто, теми, на які ти можеш висловлюватися, дуже прив'язані до твоєї ідентичності. Ризиковано так казати, але з мого досвіду воно часто працює саме так.

– Над чим працюєш зараз?

– Я почала працювати з ширшим контекстом, загальноукраїнським і просто людським виміром. Аналізую, що відбувається з людиною через війну, індустріалізацію тощо. Але також досліджую і те, що відбувається з природою. Зараз, наприклад, багато працюю з темою токсичних ландшафтів.

– Як у Мартіна Полака в «Отруєних пейзажах», де звичні місця отруєні історією?

– В мене більш букввальний підхід. На Донеччині краєвид завжди частково штучний – тут терикони, там кар'єри, там штучні озера для систем охолодження шахти. Ця індустріалізація дуже змінює ставлення до взаємодії з природою. Людина такий ландшафт сприймає інакше.

Хтось каже, що терикони схожі на гори. Але для нас це гори схожі на терикони. Бо терикони ми побачили першими, ще в дитинстві. Потім нас,

дітей з шахтарських міст, вивозили на літо в Крим чи в Карпати, і ми такі: «О, гори! Ну, вдома теж такі є, тільки маленькі».

Ми оточені результатами колоніального втручання у природу. Приходили спочатку європейські підприємці, потім радянська влада. Будували шахти, заводи. Там працювали люди, і вони пишалися тим, що вигрібають із цієї землі все, що там є, пишалися своєю роботою. Це дуже специфічні стосунки з природою, які нами сприймаються як норма.

Наш регіон створився як наслідок впливу колоніальних сил. Ця війна – теж колоніальна. Інший вимір тієї ж проблеми.

– Ти зараз це вивчаєш чи вже творчо інтерпретуєш?

– І те, і друге. Пишу якраз статті про Схід, про деколонізацію, про ландшафт, але також про культурний образ так званого «Донбасу» – хоча я дуже не люблю це слово. Географічна назва перейшла у мову і стала означати якусь культурну ідентичність. Це дуже неправильно, що так закріпилося на побутовому рівні.

– Скучаєш за Донецьком? Чи думала про його деокупацію?

– Тут цікавий парадокс. Чи любила я Донецьк? Та ні, не любила. Чи хотіла звідти поїхати? Чи мені там подобалося? Я хотіла поїхати, мені там не подобалося. Але якщо подивитися на мою творчість та публічну діяльність, то це якась вимушена рефлексія на тему того, що відбулося в регіоні, як до цього ставитися. А це трошки розминається з моїм особистим сприйняттям. Мені як людині, от особисто мені, іноді здається, ніби цього всього не було. Ніби я одразу прокинулася у 2014-му, а ніякого Донецька в моєму житті ніколи не існувало.

Я не знаю, воно не одразу так сталося. Напевне, такий мій спосіб пережити це все. Мені так просто легше. **CN**

Євген ШИБАЛОВ, Васирина ДУМАН

Наслідки обстрілу Покровська

ПРИЧИНИ ВІДМОВИ У КОМПЕНСАЦІЇ

– У більшості випадків, коли люди зверталися по юридичну допомогу у зв'язку з тим, що отримали відмову у компенсації, розгляд їхніх заяв поновлювали і призначали відповідну компенсацію, – каже юристка. Отже, не варто одразу складати руки і нехтувати можливістю залучити до розв'язання проблеми фахівця.

Умови надання компенсації за пошкоджене житло прописані у «Порядку надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації, з використанням електронної публічної послуги «ЄВідновлення». Цей Порядок затверджений постановою КМУ №381 від 21.04.2023 року.

Найчастіші причини, через які у компенсації відмовляють:

- ☑ подання у заяві будь-яких недостовірних даних;
- ☑ відсутність фотоматеріалів про пошкодження та акту обстеження житла комісією;
- ☑ пошкодження житла відбулося до 24 лютого 2022 року;
- ☑ пошкодження житла відбулося не внаслідок бойових дій;
- ☑ повторне звернення заявником для отримання компенсації щодо одного і того самого житла у разі, коли було прийнято рішення про надання компенсації (крім випадків, коли житло було повторно пошкоджене внаслідок бойових дій);
- ☑ людина вже отримала грошову чи матеріальну допомогу на ремонт від благодійних українських чи міжнародних організацій, органів місцевого самоврядування;
- ☑ проведені ремонтні роботи у житлі повністю усунули пошкодження;
- ☑ розташування квартири у будинку, в якому пошкоджені місця загального користування та який підлягає капітальному ремонту.

Останній пункт актуальний для багатьох власників житла на Сході – слід розуміти, що громади, які розташовані менше ніж за 30 кілометрів від зони бойових дій, не можуть розраховувати на кошти державного фонду ліквідації

Є-ВІДНОВЛЕННЯ – НЕМАЄ КОМПЕНСАЦІЇ

Що робити, якщо ви отримали відмову у відшкодуванні збитків за пошкоджене житло

наслідків збройної агресії, Постанова Кабміну це забороняє. А у місцевих бюджетах зазвичай нема грошей на капітальний ремонт багатопверхівок із пошкодженими місцями загального користування. За словами Вадима Ляха, очільника Слов'янська, де 146 мешканців отримали відмову на свої заяви, станом на жовтень у місті таких будинків 6, на їхнє відновлення потрібно приблизно 150 мільйонів гривень.

– У цьому випадку закон регламентує спочатку відновити саме їх, в потім вже мешканці можуть звертатися за відшкодуванням до програми «ЄВідновлення», – зауважує Лях, інформуючи, що цього року все ж таки розпочнеться ремонт трьох будинків на 25 мільйонів, викроєних з місцевого бюджету. – По інших об'єктах шукаємо фінансування та сподіваємося на ЗСУ. Адже, якщо лінія фронту відсунеться, кошти державного фонду для Слов'янської громади стануть доступними.

Слід пам'ятати і про те, що поки неможливо отримати компенсацію за пошкоджене чи зруйноване житло, яке знаходиться на території, окупованій до 24 лютого 2022 року.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ ТИМ, ХТО ОТРИМАВ ВІДМОВУ?

За словами Ярослави Зволінської, якщо людина не погоджується з відмовою у виплаті компенсації за пошкоджене житло, вона може подати заперечення до військово-цивільної чи військової адміністрації, сільради протягом 5-ти робочих днів з дати отримання повідомлення про прийняття комісією рішення.

Заперечення подають у паперовій формі через адміністратора Центру надання адміністративних послуг (ЦНАПу), орган соціального захисту населення або нотаріуса. До заперечення можна подати пояснення, фото, висновки від третіх осіб, зокрема Групи під-

тримки «ЄВідновлення», інші документи, які підтверджують факт руйнування житла.

Якщо вам знову відмовляють у компенсації, варто оскаржувати це рішення через суд. Для цього потрібно звернутись до адміністративного суду з позовною заявою, до якої додати копію рішення про відмову у компенсації, документи, які підтверджують право власності на житло та докази руйнування.

ЯК ВІДНОВИТИ ДОКУМЕНТ, ЯКИЙ ПІДТВЕРДЖУЄ ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЖИТЛО?

Коли людина в умовах бойових дій, термінової евакуації втратила свідоцтво про право власності, варто звернутись до міської ВЦА або органів приватизації, аби отримати дублікат. Якщо не можна отримати дублікат, необхідно зібрати копії документів про право власності, які можуть бути у різних організаціях і куди свого часу надавалися з різних причин (облгаз, банки, ЖЕКи тощо)

Тим, чие житло знаходиться у сільській місцевості, необхідно звернутись до селищної або сільської ради, аби отримати витяг з домової книги про власника житла. Після цього варто звернутись до юриста та підготувати позов до суду з вимогою визнання права власності на житло.

Якщо ви втратили договір купівлі-продажу, дарування, свідоцтво про право на спадщину – варто за дублікатом звернутись до нотаріуса.

У людей, які стали власниками житла після 2013 року, коли БТІ втратили монополію на реєстрацію нерухомого майна, документи на нього автоматично підтягнуться в Дії через Державний реєстр речових прав на нерухоме майно (ДРРП).

– Іноді неможливо подати заяву на компенсацію на об'єкти незавершеного будівництва, оскільки не підтягуються дані про них, навіть коли вони є в ДРРП. Крім того, в Дії часто

не підтягується право власності на житло, розташоване на тимчасово окупованій чи нещодавно звільненій території, або там, де йдуть активні бої, – зауважує Ярослав Зволінська.

У цьому випадку треба звернутись до ЦНАПу чи БТІ, які самостійно внесуть дані до ДРРП і через деякий час інформація з'явиться в Дії.

ЯК ДОВЕСТИ РУЙНУВАННЯ ЖИТЛА?

Як каже юристка, матеріали фото- і відеофіксації пошкоджень додаються до заяви про компенсацію за наявності. Підтвердити пошкодження або знищення житла можна публікаціями у ЗМІ, фото з дронів, скріншотами відео тощо.

– Якщо люди виїхали до того, як їх будинок пошкодили, але на місці залишилися знайомі, можна по-

Ярослава ЗВОЛІНСЬКА, юристка з питань стратегічного судочинства БФ «Право на захист»:

– З якими питаннями про компенсацію найчастіше до нас звертаються? Більшість людей питають, що робити, коли втрачені документи, які підтверджують право власності на житло, і як їх відновити.

Також звертаються ті, хто почав оформляти спадщину до повномасштабного вторгнення і не встиг отримати свідоцтво про право на житло, яке потім зруйнували чи пошкодили.

Є випадки звернень, коли житло зареєстроване на кількох співвласників, один з яких проживає за кордоном і не надає згоду на отримання відшкодування.

Отримуємо скарги і на те, що людина не може подати заяву на програму «ЄВідновлення» через ЦНАП, а через Дію це зробити не може, бо не має смартфона.

Багато проблем пов'язані з відсутністю інформації про право власності в ДРРП. Це буває, коли документи датовані 1958–1992 роками. Співробітники ЦНАПів відмовляються реєструвати такі документи через відсутність інформації про реєстрацію в БТІ та не ініціюють запити до відповідних БТІ для отримання цих відомостей. В цьому випадку вони перекладають свої обов'язки на заявника, але з цим можна працювати.

Маємо певний досвід у розв'язанні таких проблем, тож якщо ви маєте питання стосовно зруйнованого чи пошкодженого житла, можете отримати БЕЗОПЛАТНУ консультацію у юристів БФ «Право на захист».

Консультуємо по буднях з 8:00 до 21:00 за телефонами: +38 (099) 507 5090, +38 (068) 5075090, +38 (093) 5075090. Крім того, можна написати в Телеграм: t.me/pravonazahyst.

За інформацією Донецької обласної ВА, на початок жовтня жителі Донеччини подали 2 813 заявок на отримання компенсації за пошкоджене житло за програмою «ЄВідновлення». 1 473 з цих заявок схвалили і виплатили власникам з бюджету понад 113 мільйонів гривень. Проте 1 340 заявникам у компенсації відмовили. Про можливі причини та подальші дії щодо оскарження таких відмов розповіла юристка з питань стратегічного судочинства БФ «Право на захист» Ярослава Зволінська.

просити їх зробити фото руйнувань. Але, у будь-якому випадку комісії приймають рішення про надання компенсації лише після безпосереднього огляду житла, – розповіла юристка.

ЧОМУ ДОВГО НЕМАЄ ВІДПОВІДІ НА ЗАЯВУ?

І отут ще один неприємний момент для жителів Сходу – комісії з розгляду заяв на компенсацію працюють лише там, де є доступ до житла і можна провести його безпосередній огляд. Відповідно там, де безпекова ситуація складна, бо поруч тривають бойові дії, комісії не працюють. Це призводить до тривалого розгляду заяв.

Крім того, в країні величезна кількість людей, чие житло знищили чи пошкодили, і це безумовно впливає на тривалість опрацювання заяв. **СН**

Ірина ДІМІТРОВА

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

◀ Також волонтери організують в Карпатах толоки: прибирають сміття, доглядають за заповідними територіями, архітектурною спадщиною.

Енергії Аліни вистачає і на природні пам'ятки Донецчини. Вона вважає, що занепад природоохоронної діяльності через бойові дії – це не привід нищити червонокнижні рослини у ландшафтних парках.

– Одного разу на Білокузьминських крейдових скелях військова автівка на наших очах не могла виїхати самостійно, і її буксирували важкою технікою, роз'їздивши страшні колії прямо по рослинках, які так дбайливо оберігалися. Тому біля підніжжя скель ми встановили тимчасову табличку з закликком до захисників стави-

ускладнила собі його тим, що вирішила бігти автономно.

– Зазвичай є контрольний пункт – його ще називають «база життя», де є волонтери, медики, можна поїсти, а я все беру з собою, – розповіла спортсменка напередодні старту. – Команда підтримуватиме мене на відстані, у разі чого я зможу послати їм сигнал SOS. Спробую пробігти ультрамарафон цим маршрутом за три дні, якщо не вклядуся – то за п'ять.

Свій забіг Аліна охрестила «300 000 кроків вище себе», бо, за її словами, кожен кілометр

шляху – це тисяча кроків, а кожен крок на такій дистанції одностанно вимагає надзусиль.

Старт відбувся 2 жовтня о п'ятій ранку з Торунського перевалу. Подолавши ділянки гір Вишківський Горган та Молода, де маршрут пролягав зокрема через бурхливі ріки, на 68-му кілометрі спортсменка зійшла з дистанції – травма коліна...

– Думаєте, зійти з дистанції це легко, і можна спокійно жити далі? Дзуськи... Дивитись якомога вище – і не мати змоги зробити це фізично... Я щодня

намагаюся знайти щось, щоб змотивувати себе не здаватись і рухатися далі. Коли ти вже взяв на себе відповідальність за важливі речі, то мусиш продовжувати будь-якою ціною.

Тож Аліна Косовська не здається. Потроху відновлюється, знову збирається на Схід і продовжує збір на автівку. Люди донатять активно, лише українці з Іспанії перерахували 400 євро. Газета «Схід NOW» теж долучилася внеском від редакції. Загалом наразі зібрано понад 120 тисяч гривень – отже, більше половини цього маршруту Оленою вже пройдено. **CN**

Лія РУСИК

- ✓ Посилання на банку: send.monobank.ua/jar/5GtpCrvjYe
- ✓ Номер картки банку: 5375411208460316
- ✓ Карта Приват: 5168752083930407
- ✓ PayPal: kosovskauatravel@gmail.com

Аліна К. збирає

На пікап 54 ОМБрНакопичено
120 811 €Ціль
200 000 €

тися до природи цього краю не менш дбайливо, ніж до інших локацій України.

ОСІННІ КАРПАТИ НЕ ПІДКОРИЛИСЯ, АЛЕ РОЗВІДНИКИ ВЖЕ МАЙЖЕ З ПІКАПОМ

Аліна Косовська – ще й спортсменка: тривалий час займалася художньою гімнастикою та отримувала досвід у забігах, де завжди посідала призові місця. Найдовший її маршрут – Чорногірський марафон – 60 км за ніч. Найвидатніший – минулорічний забіг зимовими Карпатами, де вона ночувала у наметі або в колибах.

Наступним мав стати ультрамарафон Східнокарпатським туристичним шляхом. За задумом, доступ на онлайн-трансляцію забігу відкривався донатом на пікап для розвідників 54-ї ОМБр ЗСУ. В ідеалі Аліні планувалося зібрати 200 тисяч гривень, але їй 150-180 тисяч має вистачити на повнопривідний автомобіль.

Східнокарпатський туристичний шлях – другий за довжиною гірський маршрут України. Він тягнеться 286 кілометрів основними масивами Горганів, далі – хребтами Рижі, Кострич, Кринта, та спускається в Шепіт через Перкалабу і Памір. Маршрут багато разів був пройдений мандрівниками, тож Аліна

СМАЧНЕ

Формування української діаспори в Іспанії почалося ще після Другої світової війни. Але найбільша хвиля переселення українців до цієї країни почалася наприкінці лютого 2022 року. Наразі тут проживає близько 100 тисяч українських громадян, діють українські громадські організації ба навіть видається український часопис.

ПІСТО МАНЧЕГО – ГАРЯЧЕ Й ГОСТРО

Та й місцева кухня для «наших» – ніби привіт із Батьківщини. Іспанці також шанують м'ясні ковбаси, холодні і гарячі супи, страви із овочів та риби. Звичайне овочеве рагу може звучати по-іспанськи, якщо правильно його приготувати і подати. А подають

пісто манчего (саме так іспанці називають цю страву) гарячою, із пухким хлібом та інколи – зі смаженим яйцем.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ чорізо (сирокопчена свиняча ковбаса із паприкою) – 100 г
- ◆ шинка – 100 г

- ◆ оливкова олія – 75 мл
- ◆ цибуля – 500 г
- ◆ солодкий перець чищений – 500 г
- ◆ кабачки – 500 г
- ◆ помідори – 500 г
- ◆ часник – 4 зубці
- ◆ сіль за смаком.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. У великій глибокій пательні розігрівемо олію. Додаємо порізані кубиком чорізо та шинку й підрум'янюємо.
2. Обережно перекладаємо на чисту тарілку, а у пательню відправляємо подрібнені кубиком цибулю та солонку перець. Солимо до смаку. Тушкуємо, часто помішуючи, до м'якості овочів 10-15 хвилин.
3. Додаємо вичавлений пресом часник, помідори та нарізані кубиками кабачки. Ще раз підсолюємо до смаку й добре перемішуємо.
4. Тушкуємо, час від часу помішуючи, 25-30 хвилин до готовності кабачків.
5. Повертаємо на пательню шинку та чорізо, ретельно перемішуємо, прогріваємо усе разом, знімаємо з вогню і одразу подаємо до столу.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

IVAN UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим